

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

№ 218 (7386)

Qəzet 1991-ci il
yanvarın 11-dən çıxır

Yeni Azərbaycan Partiyasının nümayəndə
heyəti Kuba Respublikasına səfər edib

3

Böyük QAYIDIŞ:
yenidən dirçələn Kəlbəcər!

2

Prezident İlham Əliyev: "Kəlbəcər şəhəri indi dünyanın
ən gözəl mənzərəli şəhərlərindən birinə çevrilir"

Növbəti gediş - DE-FAKTO

"Hraparak": Paşinyan 2026-cı il seçkilərində dəstək müqabilində
dövlət qulluqçularının maaşlarını artırmağı planlaşdırır

5

Ramiz Mehdiyevin dəstəsi SSRİ bayrağı
ilə aksiya keçirməyə cəhd etdi

6

"Həyat oyunlarının yoxluğu
uşaqların inkişafını zəiflədir"

6

İnformasiyası çirklə media
necə xilas edilməli?

7

Paşinyanın maskası
yırılır - Bakıda
saxlanılan hərbi
caniləri geri istəyir...

5

Süni qida,
"cicibebə",
banan, vəssalam!

5

Genişmiqyaslı işlər, sistemli və ardıcıl tədbirlər, dərin islahatlar nəticəsində Azərbaycan siyasi və makroiqtisadi baxımdan sabit, təhlükəsiz ölkə, regionun siyasi, iqtisadi və mədəni mərkəzi, irimiqyaslı enerji, nəqliyyat və infrastruktur layihələrinin təşəbbüskarı və fəal iştirakçısına çevrilib. Bütün bunlarla yanaşı, Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində etibarlı tərəfdaş, dünya kosmos ailəsinin üzvü, mühüm tranzit qovşağı kimi beynəlxalq aləmdə tanınır. Əlbəttə ki, dünya dövlətləri ilə əməkdaşlıq və dostluq münasibətlərinin inkişafı ölkəmizin xarici siyasət kursunda prioritet istiqamətlərdəndir. Güclü dövlət və qazandığımız uğurlar bizə Zəfərimizi yaşatdı. 30 ilə yaxın işğalda olan torpaqlarımız Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə işğaldan azad olundu. Azərbaycanın həm hərbi meydanında, həm də diplomatiya sahəsində Ermənistanı diz çökdürməsi dövlətimizin gücünün göstəricisidir. Bütün dünya Ordumuzun gücünü, işğalçı Ermənistanın məğlubiyyətini gördü. Azərbaycan xalqı başda olmaqla, bütün türk dünyası bu tarixi Zəfəri yaşadı. Qarabağ Zəfəri sayəsində regionda yaranmış yeni geosiyasi vəziyyət təkcə region dövlətlərinə deyil, bütün Avrasiya məkanında sülh və inkişafa yol açır.

Bugünkü günümüzün reallığı, əsas hədəf Qarabağın bərpası və Böyük Qayıdış strategiyasını real-

Böyük QAYIDIŞ: yenidən dirçələn Kəlbəcər!

Prezident İlham Əliyev: "Kəlbəcər şəhəri indi dünyanın ən gözəl mənzərəli şəhərlərindən birinə çevrilir"

Vəng" SES "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" çərçivəsində həyata keçirilən əhəmiyyətli təşəbbüslərdən biri olmaqla, Azərbaycanın enerji sektoru ilə bağlı beynəlxalq səviyyədə qəbul edilən ekoloji standartlara uyğun icra edilib və ölkəmizin yaşıl enerji inkişafına sadiqliyini göstərən bir nümunədir.

Bildiyimiz kimi, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən Kəlbəcər şəhərində 3-cü və 4-cü yaşayış komplekslərinin təməli qoyulub. 3-cü yaşayış kompleksinin ümumi ərazisi 7,6 hektar olacaq. Burada 4 və 5 mərtəbəli 29 bina tikiləcək. Kompleksdə 476 mənzilin inşası planlaşdırılıb ki, onlardan da 8-i birotəqəli, 176-sı ikiotaqəli, 169-u üçotaqəli, 123-ü isə dördotaqəli olacaq. Buraya köçürüləcək ailələrin rahatlığı və məişət məsələlərinin həlli üçün kompleksdə bütün zəruri infrastruktur qurulacaq. Belə ki, burada məişət və ticarət obyektləri, futbol meydançası, istirahət guşələri, söhbətqahlar, uşaq oyun meydançaları, velosiped yolları, yerüstü avtomobil dayanacağı yaradılacaq. Binalar daimi su, elektrik təchizatı və yüksəksürətli internetlə təmin ediləcək. Ərazidə geniş abadlıq və yaşıllıq işləri görülməkdir.

Kəlbəcər şəhərində 4-cü yaşayış kompleksinin ərazisi 10 hektara yaxın olacaq. Burada ümumilikdə 807 ailənin köçürülməsi nəzərdə tutulur. Yaşayış kompleksində 128 birotəqəli, 304 ikiotaqəli, 293 üçotaqəli, 82 dördotaqəli olmaqla 807 mənzil inşa ediləcək. Burada 4 mərtə-

laşdırılmasıdır. Azad edilən şəhər və kəndlərimizin yenidən qurulması, öz yurd-yuvalarından didərgin düşən soydaşlarımızın evlərinə qaytarılması əsas məsələlərdəndir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin müdrik, uzaqgörən siyasətinin nəticəsidir ki, işğaldan azad olunan ərazilərə etdiyi səfərlər zamanı həmin yerlərdən verdiyi mesajlar, açılış olan obyektlər, yaradılan infrastruktur layihələri deməyə əsas verir ki, böyük quruculuq işləri nəticəsində bu ərazilərdə artıq yeni həyat başlanıb. Artıq doğma Vətənə, doğma şəhərlərə əzəli sakinlər qayıdırlar. Azərbaycan tarixi ədaləti bərpa etdi, Kəlbəcər şəhərində də 1-ci yaşayış kompleksi ərazisində fərdi və çoxmərtəbəli evlərə köçən sakinlərin rahatlığı təmin edilib. Kəlbəcər şəhəri indi dünyanın ən gözəl mənzərəli şəhərlərindən birinə çevrilir. Birinci mərhələdə "Böyük Qayıdış" Proq-

ramı çərçivəsində Kəlbəcər şəhərində dörd yaşayış kompleksinin inşası nəzərdə tutulur və bu binalarda 10 mindən çox insan yaşayacaq. İşıq, su, təbii qaz çəkilib, yollar salınıb, minalardan təmizləmə işi aparılıb.

REGIONDA YARADILAN ƏN BÖYÜK YAŞIL ENERJİ MƏNBƏYİ

Böyük Qələbənin nəticəsində yaradılmış yeni reallıq Qarabağın bərpası və inkişafını nəzərdə tutan Böyük Qayıdış strategiyasının aktuallığını təmin edir. Sözügedən strategiya yeni infrastrukturun yaradılması ilə yanaşı, işğaldan azad olunmuş ərazilərin ümumən regionun yeni inkişaf modelinə çevirməkdən ibarətdir. Əlbəttə ki, bu gün işğaldan azad edilmiş ərazilər-

də aparılan bərpa-quruculuq işləri planlı şəkildə həyata keçirilir. Yeni yollar çəkilir, dayanıqlı və davamlı iqtisadi fəallığın təmin edilməsinə yönəldilən infrastruktur layihələri reallaşır, tarixi-mədəniyyət və dini abidələrimiz təmir və bərpa olunur. Su, qaz, elektrik təsərrüfatlarının bərpası ilə bağlı işlər uğurla davam etdirilir. Bu gün işğaldan azad olunan digər ərazilərimiz kimi, Tərtər çayı üzərində yerləşən "Azərenerji" ASC-nin 22,5 MVt gücündə olan "Yuxarı Vəng" Su Elektrik Stansiyasının tikilməsi Vətən müharibəsində Qələbəmizdən sonra regionda yaradılan ən böyük yaşıl enerji mənbəyidir. Belə ki, təkcə bu SES-də istehsal edilən yaşıl enerji növbəti 5 il ərzində Kəlbəcər rayonunun elektrik enerjisi tələbatını tam ödəyə bilər. Ümumi gücü 40 meqavat olan "Kəlbəcər" SES silsiləsi azad edilən ərazilərdə 42 meqavatlıq "Zəngilan" SES silsiləsindən sonra tikilən ikinci böyük silsilədir.

"Yuxarı Vəng" SES-ə su iki mənbədən - "Nadixanlı" SES-in çıxışı və Tutqu çayı üzərində inşa edilən baş suqəbuledici qurğudan daxil olur. Müasir avadanlıqla təchiz edilən stansiyada 110 kilovoltluq Açıq Paylayıcı Qurğu tikilib və 24 damarlı optik kabel xətti çəkilib. Bununla da stansiya mərkəzləşmiş SCADA sisteminə inteqrasiya olunmaqla yanaşı, ən müasir rəqəmsal idarəetmə sistemləri ilə təchiz olunub və burada lazımi kibertəhlükəsizlik tədbirləri görülməkdir.

Layihə çərçivəsində həyata keçirilən tikinti-quraşdırma işlərində ətraf mühit amilləri nəzərə alınıb. Belə ki, çay balıqlarının derivasiya borusuna daxil olmasının qarşısının alınması və onların çay ekosistemində saxlanması üçün xüsusi hidrotexniki qurğular layihələndirilərək tikilib. "Yuxarı Vəng" SES-də il ərzində 66 milyon kilovat-saatdakı yaşıl enerjinin istehsal olunması nəzərdə tutulur. Bu da 15 milyon kubmetr təbii qaza qənaət edilməsi, 27 min tondan çox karbon emissiyasının qarşısının alınması deməkdir. Bu layihə BMT-nin iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə və yaşıl enerjiyə keçidin sürətləndirilməsi baxımından əhəmiyyətlidir. "Yuxarı

bəli 26 binanın inşası planlaşdırılır. Binaların 1-ci mərtəbəsində məişət və ticarət obyektləri yaradılacaq. Yaşayış kompleksində sakinlərin rahatlığı və asudə vaxtlarının səmərəli təşkili üçün idman meydançaları, velosiped yolları salınacaq, istirahət guşələri, söhbətqahlar, uşaq üçün oyun guşələri inşa olunacaq. Binaların hamısı daimi su, elektrik enerjisi və yüksəksürətli internetlə təchiz ediləcək. Ərazidə, həmçinin geniş miqyasda yaşıllıq zonalarının salınması nəzərdə tutulur.

Bu Dövlət Proqramının hazırlanmasında mütərəqqi beynəlxalq təcrübə, bu sahədə strateji inkişaf tendensiyaları, işğaldan azad edilmiş ərazilərin sosial-iqtisadi potensialı və dünya iqtisadiyyatının müasir çağırışları nəzərə alınıb. Bu sənd əhalinin doğma torpaqlarına geri qayıdışını məsələlərini, məskunlaşacaq əhalinin sosial müdafiəsini gücləndirmək, məşğulluq imkanlarını artırmaqla yanaşı, dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafı təmin etməklə hədəflənən məqsədlərin sürətli və keyfiyyətli icrasına öz töhfəsini verməkdədir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Sədrinin müavini - Mərkəzi

Aparatın rəhbəri Tahir Budaqovun başçılıq etdiyi, YAP İdarə Heyətinin üzvü, Milli Məclisin deputatı Kamal Cəfərov, partiyanın Mərkəzi Aparatının Beynəlxalq əlaqələr və humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri Hülə Məmmədli və informasiya texnologiyaları və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri Nurlan Qələndərovdan ibarət nümayəndə heyəti Kuba Respublikasına səfər edib.

Kuba Kommunist Partiyasının (KKP) dövləti əsasında baş tutan səfər çərçivəsində Kuba Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin Birinci katibi, Kuba Respublikasının Prezidenti Miqel Mario Dias-Kanel Bermudes nümayəndə heyətini qəbul edib.

Qəbul zamanı Azərbaycan ilə Kuba arasında münasibətlərin tarixi köklərə əsaslandığı qeyd olunaraq xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin və Kubanın Ali Baş Komandanı Fidel Kastronun bu istiq-

Yeni Azərbaycan Partiyasının nümayəndə heyəti Kuba Respublikasına səfər edib

qeyd edilib. İstər Azərbaycan, istərsə də Kubanın müasir beynəlxalq münasibətlər sisteminin fəal subyekti kimi milli maraqlara əsaslanan müstəqil siyasət yürütməsinin əhəmiyyəti nəzərə çatdırılıb. Vurğulanıb ki, mürəkkəb global problemlərlə müşayiət olunan və yeni geosiyasi reallıqların meydana çıxdığı müasir dövrdə iki dost ölkənin prinsipial mövqe sərgiləməklə beynəlxalq müstəvidə, o cümlədən BMT, Qoşulmama Hərəkatı kimi təşkilatlar səviyyəsində səmərəli işbirliyini davam etdirməsi dövlət mənafehlərinin qorunması baxımından böyük əhəmiyyət daşıyır.

Ardı Səh. 4

mətdə müstəsna xidmətləri vurğulanıb. Bu gün ölkələrarası münasibətlərin səmimi dostluq və bərabər hüquqlu tərəfdaşlıq prinsiplərinə əsaslanmaqla uğurla inkişaf etdiyi bildirilib. Fəal siyasi dialoq şəraitində iqtisadi, ticari, mədəni, tibb, təhsil, turizm, aqrar və digər sahələrdə genişmiqyaslı əməkdaşlıq üçün mühüm potensialın mövcud olduğu

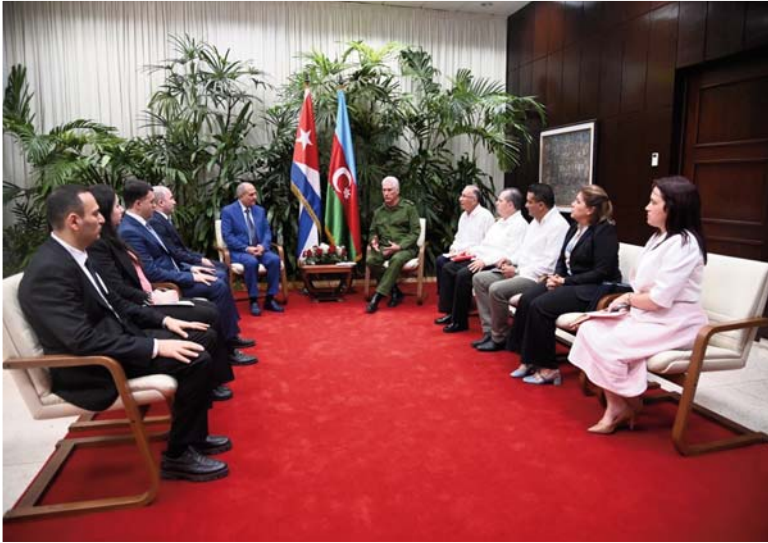

Əvvəli Səh. 3

Kubaya qarşı iqtisadi, ticarət və maliyyə embarqosuna son qoyulmasının zəruriliyinə dair BMT Baş Assambleyasında müzakirəyə çıxarılan qətnamə layihələrinin lehinə Azərbaycanın hər zaman səs verdiyi, həmçinin Kubanın ölkəmizin regionda sülh, sabitlik və təhlükəsizlik məsələlərinə dair haqlı və ədalətli mövqeyini bölüşdüyü xatırladılaraq iki ölkənin beynəlxalq hüquq normalarına əsaslanmaqla bir-birinin ərazi bütövlüyü və suverenliyinə birmənalı dəstək verdikləri xüsusi vurğulanıb.

Azərbaycan-Kuba münasibətlərinin gələcək inkişafında hakim partiyalar - Yeni Azərbaycan Partiyası ilə Kuba Kommunist Partiyası-

Yeni Azərbaycan Partiyasının nümayəndə heyəti Kuba Respublikasına səfər edib

rədə müzakirələr aparılıb.

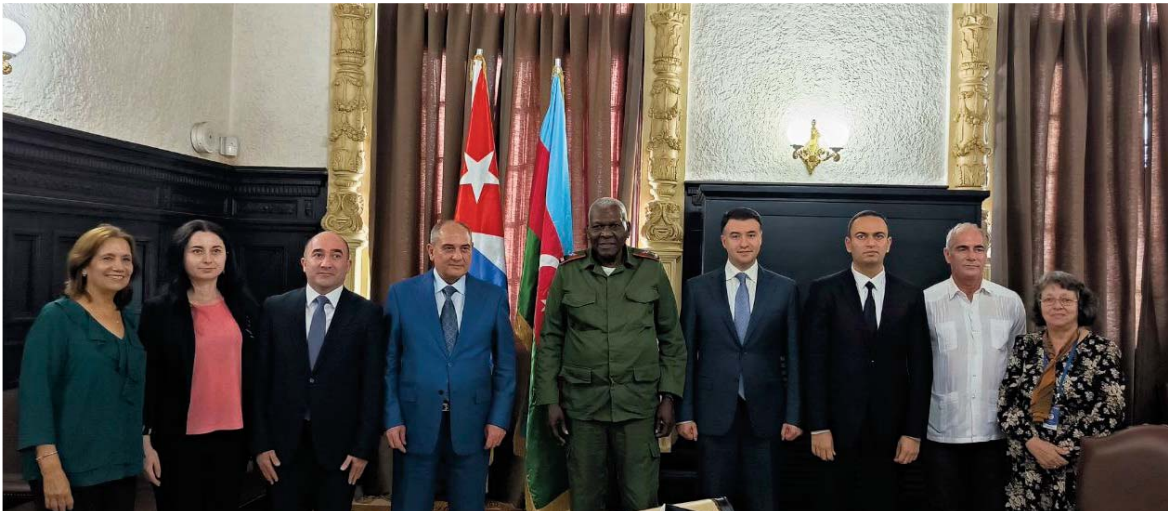
KKP Mərkəzi Komitəsi Katibliyinin üzvü Xose Ramon Monteakudo Ruiz və Kuba Respublikasının xarici işlər nazirinin birinci müavini Herardo Penyalver Portal ilə görüşlər zamanı isə YAP nümayəndə heyətinin dost ölkəyə səfərinin önəmi vurğulanaraq qarşılıqlı fikir mübadiləsinin əlaqələrin mövcud vəziyyəti və perspektiv imkanların müzakirəsi baxımından son dərəcə əhəmiyyətli olduğu qeyd edilib.

Səfər çərçivəsində Yeni Azərbaycan Partiyası ilə Kuba Kommunist Partiyası arasında Əməkdaşlıq Sazişi də imzalanıb. Sazişi YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov və KKP

nın rolu diqqətə çatdırılıb, təmaslar və qarşılıqlı səfərlərin faydalı təcrübə mübadiləsinin aparılması, eləcə də məhsuldar işbirliyinin gücləndirilməsi nöqtəyi-nəzərindən önəmi qeyd olunub.

Nümayəndə heyətinin Xalq Hakimiyyəti Milli Assambleyasının və Dövlət Şurasının sədri Xuan Esteban Lazo Hernandez ilə də görüşü keçirilib. Görüşdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyev ilə Kuba Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin Birinci katibi, Kuba Respublikasının Prezidenti Miqel Mario Dias-Kanel Bermudesin iki ölkə arasında əlaqələrin inkişafına böyük önəm verdikləri bildirilib. Siyasi partiyalar və parlamentlər arasında əlaqələrin Azərbaycan-Kuba münasibətlərinin inkişafı xüsusunda əhəmiyyəti

qeyd olunub.

Görüş zamanı istər Azərbaycan, istərsə də Kubanın milli maraqlar və beynəlxalq hüquq normalarını əsas götürərək dövlətlərarası münasibətlərin konstruktiv müstəvidə inkişafının tərəfdarı olduğu bildirilib. Yeni geosiyasi reallıqlar fo-

nunda müstəqil siyasət yürüdən dövlətlərə qarşı ikili standartlara əsaslanan siyasətin beynəlxalq təhlükəsizlik və əməkdaşlığa təhdid yaratdığı vurğulanaraq bu hallara qarşı qətiyyətli mübarizənin önəmi qeyd olunub, həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ba-

Mərkəzi Komitəsi Katibliyinin üzvü Xose Ramon Monteakudo Ruiz imzalayıblar.

Partiyalar arasında çoxşaxəli işbirliyinin əsas istiqamətlərini və mühüm prioritetləri müəyyənləşdirən Əməkdaşlıq Sazişinin imzalan-

masının dövlətlər arasındakı əlaqələrin mühüm tərkib hissəsi kimi partiyalararası münasibətlərdə yeni mərhələnin əsasını qoyacağı və çoxşaxəli əməkdaşlığa xidmət edən siyasi-hüquqi əsasları möhkəmləndirəcəyi vurğulanıb. İki dost ölkənin maraqlarının və hakim par-

tiyaların ortaq hədəflərinin əks olunduğu Sazişdən irəli gələn vəzifələrin icra olunması nəticəsində ortaq hədəflərin gerçəkləşdiriləcəyinə əminlik ifadə olunub.

Nümayəndə heyəti Fidel Kastro Mərkəzini də ziyarət edib.

Növbəti gediş - DE-FAKTO

"Hraparak": Paşinyan 2026-cı il seçkilərində dəstək müqabilində dövlət qulluqçularının maaşlarını artırmağı planlaşdırır

"Hraparak" mənbələrə istinadən xəbər verir ki, baş nazir Nikol Paşinyan müvafiq qurumlara 2026-cı ildən başlayaraq dövlət qulluqçularının maaşlarının artırılmasının mümkünlüyünü qiymətləndirməyi tapşırıb. Qəzetin yazdığına görə, bu, seçkilərə qədər 8 minə yaxın dövlət sektoru əməkdaşını öz tərəfinə çəkmək üçün edilə bilər. Maaşların artırılması məsələsi dövlət qulluqçularının özləri tərəfindən Paşinyanla görüşdə qaldırılıb və orada onların aparatının səmərəliliyi müzakirə olunub.

"Hraparak" daha əvvəl bildirmişdi ki, hakimiyyət onlara seçkilərdə dəstək müqabilində regional "hakimiyyət"lərin problemlərini həll etməyi tapşırıb. Ermənistanda növbəti parlament seçkiləri 2026-cı il iyunun 7-də keçiriləcək. Noyabrda Paşinyan hakim partiyanın siyahısı ilə qarşıdan gələn parlament seçkilərində iştirak etmək niyyətini təsdiqləyib. İndiki Ermənistanda səs uğrunda mübarizə ölüm-dirim mübarizəsidir və bunu "demokratiya" adlandırır.

Məğlublar araşdırma aparır

Müxalifət qüvvələri artıq bir neçə gündür ki, Vaqarşapat Ağsaqqallar Şurası seçkilərində niyə uduzduqlarını anlamaya çalışırlar. Hakim partiyanın əleyhdarları çılıncasına cavab axtarırlar: bu, nə idi? Təsadüf? Bədbəxtlik? 2026-cı il parlament seçkilərində də eyni şəkildə uduzsalar necə olacaq? Yəni, bəlkə bazarlıq edib özlərini hakimiyyətə baha qiymətə satsınlar? Bu yaxınlarda Vaqarşapatda baş verənlər haqqında yazmışdıq, lakin müxalifət mətbuatı bunu yenidən gündəmə gətirməyə çalışdığından, mövzuya yenidən toxunulub.

Başlayaq ondan ki, "seçkilərin saxtalaşdırılması" ilə bağlı bütün ehyamlar sərt reallıq tərəfindən alt-üst edilib: müxalifət əvvəldən uduzmuş vəziyyətdə olduğu üçün hakimiyyətə heç nəyi saxtalaşdırmağa belə ehtiyac yox idi. Birincisi, müxalifətin parçalanması, aydın siyasi iradə və proqramın olmaması Mülki Müqavilənin əlinə keçdi. Seçkidə qalib gəlsələr, konkret heç nə təklif etmədən hökuməti şiddətlə tənqid edən

birinə az adam səs verəcək. Və hökumət öyünməsi üçün bir şey var - onlar istedikləri qədər tez olmasa da, məsələn, Vaqarşapatda həyat səviyyəsi durmadan yaxşılaşır. Sosial infrastruktur yenilənir, insanların həyatı yaxşılaşır, Problemlər və digərləri həll olunur. Struktur və konseptual dəyişikliklər sayəsində iqtisadiyyat böyüyür, bizneslər sıxışdırılır və xidmət sektorunda sabit artım müşahidə olunur. Və bütün bunlar aydın görünür.

Bəli, kimsə etiraz edə bilər: Bəs hakim partiyanın uduzduğu Gümrü? Üstəlik, bu, 2018-ci ilin yazında Paşinyanın məxməri inqilabının başladığı həmin Gümrüdür. Amma hakimiyyət seçkilərin nəticələrini saxtalaşdırma bilməz və etmək də istəmir. Bu, Paşinyanın dövründə mümkün oldu - bütün ziddiyyətlərinə baxmayaraq, o, hələ də qərbyönlü siyasətçidir və o, seçkilər də daxil olmaqla, əmr-nəzarət üsullarını sevmir.

Səkkiz-doqquz il əvvəl Ermənistanda heç kim təsəvvür edə bilməzdi ki, Sarkisyan və Respublika Partiyası ilə əlaqəsi olmayan biri ölkənin ikinci böyük şəhərində qalib gələ bilər. O vaxt heç kim seçkilərə fikir vermirdi - İrəvanda kim təsdiqləndisə, o da qalib gəlirdi. Amma indiki Ermənistanda səs uğrunda mübarizə ölüm-dirim mübarizəsidir. Lakin Gümrüdə qalib gələn müxalifət Vaqarşapatda rahatlaşdı, hakim qüvvələr isə əksinə, məğlubiyyətlərindən ders aldılar. Nəticələr artıq məlumdur.

Bu gün demək olar ki, bütün siyasi qüvvələr əsas döyüşə - 2026-cı il parlament seçkilərinə hazırlaşır. Bəli, qarşı tərəfdəkilər hakimiyyətə meydan oxuya biləcəklərinə inanaraq cəsarətli sima geyinirlər. Ancaq yenə də müxalifətin parçalanması səbəbindən yekun nəticə

müxalifət üçün ürəkaçan olmayacaq. Onlar söylərini birləşdirə bilmir, Paşinyanın rəqiblərinə rəhbərlik etmək üçün öz düşərgəsindən əsas fiqur irəli sürə bilmirlər. Məlum olduğu kimi, hər kəs və hər kəs bu rola iddia edir.

Əsas pərdəarxası mübarizə təbii ki, Köçeryan, Sarkisyan və Karapetyan arasında gedir. Və onların heç biri təslim olmaq niyyətində deyil - hər biri yorğanı öz üzərinə çəkir. Və bütün bu qüvvələrin yaydan əvvəl möhkəmlənəcəyinə dair heç bir işarə yoxdur. Bu o deməkdir ki, onlar hamısı qu quşu, xərçəngkimi, balıq kimi seçkiyə gedəcək, səsləri səpələyəcək. Mülki Müqavilə tərəfi bunu mükəmməl başa düşür, ona görə də onlar xüsusilə narahat deyillər. Üstəlik, hakimiyyət bəzi müxalif qüvvələrlə açıq və istehlal şəkildə bazarlıq edir - şanslarına real yanaşanlar növbəti Milli Məclisdə mandat müqabilində az da olsa, öz seçki resurslarını təklif edərək sövdələşməyə razılaşırlar.

Sonda qarşıdan gələn seçkilərdə seçicilərin seçimlərini mütləq müəyyən edəcək daha bir argument də var. Kim nə deyirsə desin, Ermənistan Paşinyanın dövründə həqiqi suverenlik əldə edib. Müxalifət isə o qədər də xoş olmayan keçmişlə və Ermənistan üzərində nəzarəti bərpa etmək arzusunda olan Rusiya və digər ölkələrlə möhkəm bağlıdır. Paşinyanın bu yaxınlarda bəyan etdiyi kimi, 2018-ci ildə Ermənistan təsir agentləri hazırkı müxalifət qüvvələri olan ölkənin cibində olub. Bu, bəlkə də şəxsən Paşinyanın lehinə əsas argument və 2026-cı ilin iyununda uduzacaqları şübhəsiz döyüşə hazırlaşan rus kuklalarının tabutuna son mis-mardır.

V.VƏLİYEV

MƏTANƏT

Süni qida, "cicibebe", banan, vəssalam!

Elə ki, körpə dünyaya gəldi və müasir analar onlara süd verməkdən imtinaya başladılar, birinci növbədə həkimə müraciət edirlər ki, bəs nə edim, südüm yoxdur. Əslində isə ananın südünün olmaması mümkün deyil, var, lakin körpəsinə vermək istəmir. Çünki onun beyninə doldurulub ki, uşağa süd vermək qadının formasını pozur. Bu, təbii ki, yanlış düşüncə tərzindən başqa bir şey deyil.

Bəzi uşaq həkimləri anaları möhkəmcə danlasalar da, əksəriyyəti süni qidalardan yazıb vəzifəsini bitmiş hesab edir. Analar da başlayır rahatlıqla bu süni qidaları su ilə qarışdırıb uşağın mədəsinə doldurmağa. Daha sonra isə axı uşağa əlavə qidalar lazımdır. Ana yenə həkimə müraciət edir, bu dəfə isə illərin dəyişməz sevdası ilə "cicibebe" və banan tövsiyə olunur. Ana da sevincle evə qayıdır və marketlərdən həmin məhsulları alıb, yenə doldurur uşağın mədəsinə. Nəticədə uşaq gündən-günə şişir, ana da fərəhlənir ki, gör, uşağa necə baxırımsa, gündən-günə gümrəhləşir.

Bu dəfə ana nə edir? Bu qidaları rəfiqələrinə də məsləhət görür. Beləliklə, cəmiyyətimizdə əksər ana öz südündən imtina edir, keçir süni qidalara. Ardınca da "cicibebe" və banana...

Banan meyvədir, əslində onun uşaq üçün elə bir ziyanı ola bilməz. Lakin biz nə üçün xaricdən gətirilən meyvələri öz meyvələrimizdən üstün tuturuq? Axı əslində kəndlərimizdə yetişdirilən almaların tərkibi bananın tərkibindən qat-qat zəngindir. Belə isə həkimlərimiz körpələrə nə üçün almanı deyil, bananı məsləhət bilirlər? Validəyn də 50 qəpiyə, 1 manata almalı olduğu alma əvəzinə, 2-4 manat arası bananı alır.

Bəs "cicibebe" peçenyəsi? Bu da ölkəmizdə istehsal olunmur. Bu qidanın uşağa əhəmiyyəti nədən ibarətdir? O, sadəcə uşağın aclıq hissini təmin edir. Bir də günü-gündən onda çəki artımı yaraşır. Başqa heç nə. Əvvəllər uşaqlara un horrası bişirib verirdilər. Keyfiyyətli unla, təmiz kərə yağı ilə. Düşünürəm ki, həmin horra "cicibebe"dən min dəfə keyfiyyətli olar.

Biz nə üçün öz məhsullarımıza, dədə-baba qaydalarına uymur, daha çox müasirliyə can atırıq? Bu müasirlik isə çox vaxt bizim xeyrimizə olmur. Bəlkə də müasir görünmək xəstəliyinə tutulduğumuz üçün bu kimi hallardan əl çəkə bilmirik.

"Cicibebe" və bananı uşaqlara qida kimi tövsiyə edən həkimlərə üz tutaraq demək istəyirəm ki, cəmiyyətimizin gələcəyini düşünün bir az, nə olar. Birincisi, anaları qəti şəkildə uşaqlarını öz südləri ilə qidalandırmağa çağırın. Bəzi hallarda bu mümkün olmayanda isə onlara doğru yol göstərin. Körpələrə elə qidalar tövsiyə edin ki, həm büdcəmizə uyğun olsun, həm də öz elimizin, obamızın, təbiətimizin yetişirib-bitirdiyi olsun.

Unutmayaq ki, hansı coğrafiyada yaşayırsınızsa, o yerə bitən, ərşəyə gələn meyvə-tərəvəz bizdən minlərlə kilometr uzaqlarda məxsus olanlardan qat-qat keyfiyyətlidir və bizim orqanizmimiz üçün daha əhəmiyyətlidir. Həkimlərin "cicibebe" və banan sevdasına son qoymalarının vaxtı çoxdan keçib. Lakin hələ də gec deyil...

Paşinyanın maskası yırtılır - Bakıda saxlanılan hərbi caniləri geri istəyir...

Mətləb Salahov: "Sülhdən danışib hərbi caniləri geri istəmək siyasi əxlaqsızlıqdır"

"Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan artıq getdikcə daxili auditoriyaya yönəlmiş və qarşıdakı parlament seçkilərini hədəf alan məntiqsiz bəyantlar verməkdə davam edir. Ən azı bu açıqla-

ma onu deməyə tam əsas verir ki, erməni baş nazir "sülhsevər" donu başından atıb tamam başqa istiqamətə yönəlib. Bu adam İrəvanda səfərdə olan ABŞ dövlət katibinin siyasi məsələlər üzrə müavini Alison Hakerlə görüşündə Bakıda məhkəməsi davam edən hərbi cinayətkarların azadlığa buraxılması məsələsini qaldırıb. Azərbaycanda 23 Ermənistan vətəndaşının saxlanıldığını iddia

edən N. Paşinyan onları "hərbi əsir" adlandırır. Əli günahsız insanların qanına batmış bu hərbi caniləri geri istəmək gerçək sülhü arxa plana salmaq deməkdir. Bu, açıq-aşkar əsl hiyləgər erməni xislətinin tablosudur. Sülhdən danışib hərbi caniləri geri istəmək və özünü seçkiərəfəsi radikal erməni düşərgəsində "qəhrəman" elan etmək siyasi əxlaqsızlıqdır". Bu barədə SİA-ya şərhində

jurnalist-ekspert Mətləb Salahov bildirib. Onun fikrincə, sülh prosesinin sürətləndiyi bir vaxtda erməni baş nazirin daxiləki erməni auditoriyasını ələ almaq üçün hərbi cani "kartını" işə salması onun ciddi siyasi fiqur və etibarlı dövlət adamı olmadığını da sübuta yetirir. Çünki yenidən hakimiyyəti qazanmaq üçün tarixi prosesi risq altına salmaq ancaq qeyri-ciddi siyasi fiqurların işidir. Diq-

qət edin: erməni baş nazir indi də Donald Trampı şantaj etməklə onu fakt qarşısında qoymağa çalışır. Vaşinqtondakı nəvazişdən xumarlanan və özünü nəse vacib fiqur kimi "hiss edən" Nikol Vavayev belə görünür ki, açıq siyasi oyunbazlığa qurşanıb. Ənənəvi və arzuolunmaz erməni genetikası iş başındadır..."

Aysən Vəli

Həqiqətən də elə toplumlar var ki, onların yaşam tərz, fəaliyyətləri digər xalqlar üçün təhlükə mənbəyidir. Təkcə ona görə yox ki, onlar işğalçıdır, terroru dövlət siyasətinə çevirirlər, həm də girdikləri ərazilərdən çıxmaq istəmir. Belə təhlükə mənbəyi hesab edilən millətlər içərisində erməni, rus, alman, fransız və digər millətlər daha təhlükəli və qəddar fəaliyyətləri ilə seçilir. Onların hər birinin fəaliyyət üsulları haqqında geniş şərh etmək, sübutlar göstərmək fikrində deyiləm, zəhmət hər kəs bu barədə geniş və əhatəli məlumatlara malikdirlər. Təkcə erməni toplumu iki yüz il ərzində azərbaycanlılara qarşı amansız vəhşiliklər, soyqırımı aktları həyata keçirdi və nəticədə iki milyondan çox insan həyatını itirdi, minlərlə yaşayış məskəni darmadağın edildi, yüz minlərlə insan doğma yurd-yuvası olan Qərbi Azərbaycandan zor gücünə didərgin salındı. Düzdür, 2020-ci ilin sentyabrın 27-də başlayan Vətən müharibəsi ilə erməni separatizmi məhv edildi, Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etdi. Lakin hələ də 4 kəndimiz erməni işğalı altındadır. Hələ də 300 minə yaxın soydaşımız tarixi yurd yerləri olan Qərbi Azərbaycana qayıda bilmirlər. Daha bir fakt isə Ermənistanda revanşistlərin olmasıdır. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, hər an sərhəddə erməni təxribatları baş verə bilər.

Bütün bu və digər səthi qeyd edilən faktlar təsdiq edir ki, erməni millətçiliyi, şovinizmi dünya xalqları arasında ən təhlükəlisidir. Digər təhlükəli millətlərdən biri də Rusiya millətçiliyi hesab olunur. Artıq hər kəsə məlum olan fakt ondan ibarətdir ki, "rus millətçiliyi" ictimai mövcudluğunu adlayaraq dövlət siyasətinə keçib. İmperiya xislətindən çıxış edən Rusiya dövlət aparatı inkişaf edən dövlətlərə, daha fəravan həyat yaşayan xalqlara nifrət hissi ilə yanaşır. Çalışır ki, inkişaf edən dövlətlərə zərər versin, tərəqqisinə, qazandığı nailiyyətlərə mane olsun.

Rus şovinizmi qonşu xalqlar üçün təhdid yaradır

Rus şovinizmi bu günün fəaliyyəti deyil, tarixi qədimdir. Yeni bir neçə əsrdir ki, Rusiya yaramaz "missiyasını" davam etdirir. Regionun bütün xalqları, xüsusilə də Azərbaycan xalqı rus hərbi-siyasi dəstələri tərəfindən amansız qırğınlara məruz qalıb. 1801-ci ildə Rus çarı I Aleksandrın əmri ilə hərəkət edən işğalçı ordu birləşmələri Gəncə, Qazax, İrəvan, Borçalı və Pəmbək ərazilərini işğal etməklə Azərbaycanın qəsb edilməsi siyasətinə başlamış və sonrakı 1804-1805-ci illərdə bütün Azərbaycan ərazilərini işğal etmişdir. Yeni, müasir dünyanın qurulması ilə düşünmək olardı ki, rus şovinizmi səngiyəcək, insan cəlladlarının xalqlara və dövlətlə-

Ramiz Mehdiyevin dəstəsi SSRİ bayrağı ilə aksiya keçirməyə cəhd etdi

Bu faktın mövcudluğu təsdiq edir ki, dəstə fəaliyyətlərinin yeni mərhələsinə keçir

yərək agentlərini ölkəmizin ərazisində müxtəlif təxribatlar törətməyə məcbur edirlər. Lakin yenə də ifşa olunaraq cəmiyyətlərin gözü önündə rüsvay olurlar. Bu günlər növbəti təxribatlar planlaşdırılan rus agentlərinin həbs olunmalarını buna misal olaraq göstərmək olar. Daha bir misal isə, Azərbaycan Polisinin "Sputnik Azərbaycan" agentliyinin ofisində (Rusiyanın "Rossiya Seqodnya" Beynəlxalq İnformasiya Agentliyinin Bakıdakı filialı) keçirdiyi əməliyyat zamanı Rusiyanın Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin (FTX) iki əməkdaşının saxlanmasıdır. Rusiya agentura şəbəkəsinin üzvü, Prezident Administrasiyasının

keçmiş rəhbəri Ramiz Mehdiyevin və dəstəsinin ifşası da Rusiya şovinist dairələrinin belini qıran məsələlərdəndir. Mətbuatın yazdığına görə, Ramiz Mehdiyev Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının katibi Nikolay Patuşevə məktub yazaraq ondan Azərbaycanda planlaşdırılan dövlət çevrilişinə dəstək verməsinə xahiş edib.

Diqqəti cəlb edən məqam ondan ibarətdir ki, rus agentləri ifşa olunmalarına baxmayaraq onları yeniləri əvəz edir. Bu isə təsdiq edir ki, Azərbaycanda rus agentlərinin sayı narahatedici saydadır. Bəzən agentlər açıq şəkildə Rusiyanın fəaliyyətlərini nümayiş etdirməkdən çəkinmirlər. Faşizm üzərində Qələbə Gününe həsr olunmuş tədbirdə SSRİ bayrağı altında, sinəsində rus imperiyasının rəmzi olan "Georgi lenti" ilə çıxış edən İmişli rayon Ağsaqqallar Şurasının keçmiş sədri Saleh Səmədovun əməli bu kateqoriyadan hesab edilir. Ağsaqqal yaşında bu məxluq açıq şəkildə Rusiyaya bağlı şəxs olduğunu nümayiş etdirməyə çalışdı. Təbii ki, onun bu fəaliyyəti ölkə qanunvericiliyinə ziddi və cinayət məsuliyyəti yaradır. Haqlı olaraq İmişli rayon Məhkəməsi Saleh Səmədov barəsində dörd aylıq həbs qətimkan tədbiri seçib. Baş verən anormal hadisə ilə Azərbaycan Ağsaqqallar Şurasının İdarə Heyətinin yaydığı məlumat bildirilir ki, Saleh Səmədov şuranın adına ləkə gətirən hərəkətlərə yol verib, Azərbaycan Ağsaqqallar Şurasının nizamnamə tələblərini kobud şəkildə pozub. O, həmçinin Azərbaycan Ağsaqqallar Şurasının üzvlüyündən çıxarılıb.

Moskvanın agentləri yürüşə cəhd edərkən saxlanıldılar

Görünən ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda Rusiya agentləri Ramiz Mehdiyev və dəstəsindən, İmişli rayon Ağsaqqallar Şurasının keçmiş sədri Saleh Səmədovdan ibarət deyil. Onların sayları yuxarıda qeyd etdiyim kimi, həqiqətən də narahatedici saydadır. Hətta onların arasında elələri var ki, SSRİ bayraqları ilə yürüş etməyə və Moskvadakı ağaların yeni rəğbətini qazanmağa çalışırlar. Sosial şəbəkələrdə kommunist ideologiyasının təbliğinə dair SSRİ bayraqları ilə yürüş etməyə cəhd göstərən bir qrup şəxsin video-görüntüləri yayılıb. Polis tərəfindən keçirilən tədbirlərlə təşkilatçı şəxslər Abdulla İbrahimli, İbrahim Əsədli və yürüşdə iştirak etmiş digər şəxslər müəyyən olunaraq saxlanılıb və barələrində cinayət işi başlanılıb. İlk istintaqla həmin şəxslərin başqa bir dövlətin dəstəyi və ayırdığı maliyyə hesabına ofis icarəyə götürərək qrup halında fəaliyyət göstərməsi və vaxtaşırı toplantılar həyata keçirməsi müəyyən olunub. Adı çəkilən şəxslərə məxsus ofis və mənzillərə baxış zamanı kommunist ideologiyasının təbliğinə yönəlik çox saylı materiallar, bayraqlar, radikallığı təbliğ edən kitab nüsxələri, CD-disklər və digər elektron cihazlar aşkarlanaraq götürülüb.

SSRİ bayraqları ilə aksiya keçirilməsinə cəhd göstərilməsi onu deməyə əsas verir ki, Rusiyanın əsas adamlarından hesab edilən Ramiz Mehdiyev tək deyil. Yeni R.Mehdiyevin dəstəsinə daxil olan şəxslərin sayı müəyyən saydadır. Bəlkə də Abdulla İbrahimli və İbrahim Əsədli Ramiz Mehdiyevin təbəçiyində olan şəxslərdir. Təbii ki, bu kimi məsələlərə istintaq aydınlıq gətirəcək. Hazırda məlum olan fakt ondan ibarətdir ki, Ramiz Mehdiyev və onun dəstəsinin əsas fəallıqlarından olan AXCP sədri Əli Kərimli, Milli Şuranın rəhbəri Cəmil Həsəni, Müsavatın keçmiş və indiki başqanları İsa Qəmbər və Arif Hacı, eləcə də SSRİ bayrağını sinələrinə sıxıb rus əlaltısı rolunda çıxış edənlər ölkəmizdə geniş təxribat sxemi qurublar. Lakin onların bəd əməlləri heç bir halda reallaşmayacaq. İstənilən məqamda R.Mehdiyev və dəstəsi ifşa olunduğu kimi onlar da ifşa edilib, ədalət məhkəməsi qarşısına çıxarılaraq layiq olduqları cəzanı alacaqlar.

İLHAM ƏLİYEV

SOSİOLOQ DANIŞDI

"Küçə mədəniyyətinin zəifləməsi, uşaqların və yeniyetmələrin artıq həyətlərdə oynamaması ilk baxışda sadə bir problem kimi görünə bilər, çox ciddi və dərin sosial, neyrobioloji polifaktor köklərə malikdir". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında ictimai xadim, şəhid ailələrinə dəstək tədbirlərinin təşkilatçısı, xeyriyyəçi, sosioloq Arzu Əliyeva deyib. Onun sözlərinə görə, bu amillər görünməz bağlarla bir-biri ilə bağlanıb və bir-birini induksiya edirlər: "Uşaqlarda və yeniyetmələrdə küçə mədəniyyəti, ailədə və cəmiyyətdə olan mədəniyyəti özündə əks etdirir və bu bir aksiomadır.

Sosial romantizmə məxsus dünyaya baxış olan "insan insanın dostudur və qardaşdır" tezi, kapitalizmə məxsus rəşional mövqe,

yeni "insan insana dost yox, rəqibidir" tezi ilə əvəzlənmə prosesi yaşayır. Cəmiyyətdə kapitalizmə məxsus maddi rifah uğrunda gedən gərgin mübarizə nəticəsində mənəvi məkanda milli dəyərləri, həssaslığı, xeyirxahlığı rəşional tərəkür, biganəlik, soyuqqanlılıq və yad ənənələr əvəz edir. Cəmiyyətdəki bu amillər ailə və tədris müəssisələrində də özünü göstərir.

"Kim informasiyaya sahibdirsə, dünyanı o idarə edəcək" şüarı altında yazılmış tədris proqramları

“Həyət oyunlarının yoxluğu uşaqların inkişafını zəiflədir”

xaotik informasiya axarını şərtləndirir. İnkişafda olan uşaq və yeniyetmə psixologiyası ciddi informasiya hücumuna məruz qalır. Bu gün uşaqların və yeniyetmələrin psixologiyası həyətə yaşadıqları ilə oyna-

yarkən deyil, virtual məkanda, kompüter və mobil telefon önündə formalaşır.

Faciəvi məqamlardan biri budur ki, Qərb dünyası bu informasiya xoasından istifadə edərək virtual məkanda bizə, Şərq dünyasına yad olan öz "mədəniyyətini" və "mədəni" dəyərlərini aşılamağa nail olub. Milli ənənələrin və ailə dəyərlərinin aşağılanması, cinə azlıqların təbliği, qəddarlığın qəhrəmanlıq kimi təqdim olunması və sair buna misaldır.

Psixi şüurun həcmi ilə informasiya axarı arasında qeyri-mütəna-

siblik, yeni xoas və ziddiyyət hökm sürür. Çarlz Darvinin təkamül nəzəriyyəsini heç kim inkar edə bilməz. İndiki zamanda əzələ sisteminin yox, sinir sisteminin inkişafı gedir. Bu proses labüd və qaçılmazdır. Bu isə orqanizmdə neyrobioloji gərginliyin, nevrozların yaranması ilə nəticələnir. Sinir xəstəliklərindən əziyyət çəkən uşaqların və yeniyetmələrin sayının çoxalması buna sübutdur.

Nəticə göz qabağındadır. Uşaqlar və yeniyetmələr arasında qəddarlıq, laqeydlilik, aqressivlik normaya çevrilir. Yeniyetmələr tərəfindən törədilən ağır cinayətlərin sayı getdikcə artır. Bu amilləri hiperinformasiya böhranı kimi dəyərləndirmək daha düzgün olar. Mən inanıram ki, gələcəkdə rəşional ağıl ilə ruhani dəyərlərin sintezi nəticəsində insan öz möhtəşəmliyinə qovuşacaq".

Günəli Fərzəliyeva

İnformasiyası çirkli media necə xilas edilməli?

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi

*Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə
“fikir, söz və məlumat azadlığının,
plüralizmin inkişaf etdirilməsi
“istiqlaməti çərçivəsində hazırlanıb*

Məlumat çirkiliyi - **dezinformasiya** **çaşdırıcı, natamam və ya manipulyasiya xarakterli məlumatların geniş yayılması deməkdir. Sosial şəbəkələrdə, xəbər saytlarında və digər platformalarda əsli olmayan məlumatların sürətlə yayılması insanların məlumat çirkiliyinə məruz qoyur.**

İnformasiya çirkiliyi yaranan cəmiyyətdə doğru məlumatla yalanı ayırd etmək zamanla çətinləşir. O qədər dezinformasiya yayılır ki, inanma, qərar vermə kimi proseslər zəifləyir. Xüsusilə səhiyyə, siyasət və iqtisadi sahələrdə olan məlumat çirkiliyi çaşqınlıq yaradır. Bu da öz növbəsində insanlarda etibarsızlıq və informasiya yorğunluğu yaradır, nəticədə panika meydana çıxır. Xatırlayın, pandemiya dövründə çörək və unla bağlı yayılan

tıq onun alqoritminə çevrilir, davamlı olaraq həmin tərkibdə kontentlərlə qarşılaşır. Bu da öz növbəsində inbormasiya boşluğu yaradır.

O cümlədən saytların, xəbər portallarının saha çox baxış və gəlir üçün əl atdığı yollardan biri də sensasiyalı, aldadıcı, cəlbədicə başlıqlarla yanlış və ya şişirdilmiş məlumatlardır. Başlıqla xəbərin mətni arasında vəhdəd olmayan məlumatlar həm dünya mediasında, həm də yerli mediada ciddi problemlərə səbəb olur.

vadlılığı olmalıdır. Media savadlılığı olan oxucu rəsmi, etibarlı və peşəkar mənbələrə üstünlük verir, məlumatın doğruluğuna şübhə edilməyən mənbələrə baş çəkir. İnformasiyanın doğruluğunu başlıq təyin etmir, ona görə də oxucu yalnız xəbərin başlığına əsaslanmamalıdır. Məzmunu dəqiqliklə oxumalıdır. Qarşısına çıxan informasiyaların tarixinə diqqət etməyənlər daha çox məlumat çirkiliyinə məruz qav

Məlumat çirkiliyini yaranan əsas səbəblərdən biri həddindən artıq informasiyanın olmasıdır. Sosial şəbəkələr, xəbər saytları, bloqlar və digər platformalarda eyni anda çoxlu məlumat axınının olması bu çirkiliyə yol açan əsas amildir. Dezinformasiya, qəsdən və ya bilmədən yayılan yalan və ya səhv məlumatlar məlumat çirkiliyinə yol açır. Həmçinin, lazımsız, təkrarlanan, faydalı olmayan, məqsədsiz məlumatlar da xəbər bazarında bolluq yaradır və məlumat çirkiliyinə səbəb olur. Son illər məlumat çirkiliyini yaranan ən başlıca səbəblərdən biri də sosial şəbəkələrin alqoritmləridir, belə ki platformaların diqqət çəkməyə çalışan başlıqlar və sensasiyalara üstünlük verməsi məlumat çirkiliyi yarada bilər. O cümlədən, feyk xəbərlər və manipulyasiya da ictimai rəyə təsir etmək məqsədilə hazırlanmış saxta məlumatlardır ki, informasiya çirkiliyi üçün münbit bazardır.

dezinformasiyalar mağazalarda hansı bashabaslara, qarışıqlıqlara səbəb olurdu. Eləcə də 44 günlük müharibə zamanı bəzi sosial şəbəkə istifadəçiləri yayılması yasaqlı məlumatları, yaxud da yalan informasiyaları paylaşaraq ictimaiyyətdə ixtişaşalara və narahatlığa yol açmışdılar. İnformasiya çirkiliyi belə yaranır.

İnformasiya çirkiliyindən qorunmaq, səhih məlumata çıxış əldə etmək üçün oxucunun media sa-

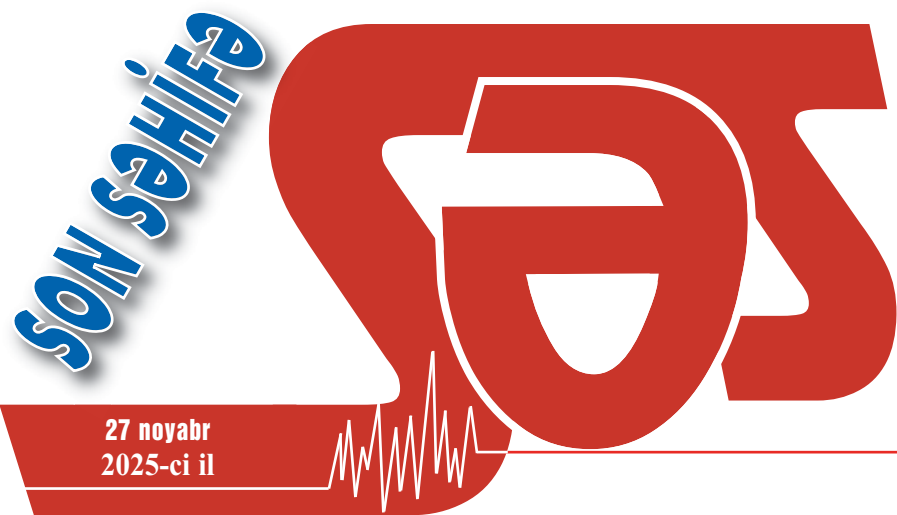
lır. Çünki bir çox hallarda baxış sayı qazana bilmək üçün saytlar və sosial şəbəkə səhifələri köhnə xəbərləri yeni kimi təqdim edir. Oxucu oxuduğu informasiyaya hər hansı emosional reaksiya göstərmədən əvvəl o məlumatın doğruluğuna əmin olmalıdır. Onu qorxudan, sevindirən, narahat edən informasiya nə qədər doğrudur?

Hazırda dünyada informasiya çirkiliyi ciddi problem kimi qəbul edilir, xüsusilə rəqəmsal texnologi-

yaların, sosial medianın, son olaraq süni intellektin sürətli inkişafı ilə doğru informasiya məsələsi global səviyyədə ciddi problemə çevrilib. Sosial şəbəkələrdəki paylaşım azadlığı, istifadəçilərin öz səhifələrində sərbəst məlumat yayması, mənbə təsdiq edilmədən paylaşmaları cəmiyyətdə xaos vəziyyətinə səbəb olur. Sosial şəbəkə platformalarının alqoritm tətbiqi isə ayrı bir problemdir. Çünki istifadəçinin bir dəfə maraq göstərdiyi tərkib ar-

Əsilsiz xəbərlərlə yarıdılan informasiya çirkiliyi cəmiyyətin dezinformasiyaya inanmasına, çirkili xəbərlər vasitəsilə ictimai rəyə təsir, fərdi düşüncələrə müdaxilə, nifrət və ya dəstək ritorikası yaradılır. Bir kontent bir anda ya linç edilə bilər, ya da dəstək yağışına tutulur. İnsanlar çirkili informasiyanın küyünə gedir, desək, doğru ifadə etmiş olarıq.

Lalə Mehralı

“Cənubi Qafqazda meyit donordan transplantasiyanı ilk olaraq biz uğurla həyata keçirdik”

Hər hansı orqanın nəqli sadəcə tibbi prosedur deyil, - bu, ümid, qurtuluş və şəfqət hekayəsidir. Azərbaycan Cənubi Qafqazda həkimlərin meyit donordan transplantasiyanı uğurla həyata keçirdiyi ilk ölkə oldu. Mərkəzi Gömrük Hospitalının Cərrahiyyə və Transplantasiya şöbəsinin rəisi, tibb üzrə fəlsəfə doktoru Mircəlal Kazımı donorluğun insanları necə birləşdirdiyi barədə suallarımızı cavablandırıb.

-Ölkəmiz ölümdən sonrakı donorluğun tətbiqinə necə hazırlaşdı? Hansı qanunvericilik və təşkilati addımlar atılıb?

-Əvvəlcə onu demək istəyirəm ki, 2008-ci ildə Cənubi Qafqazda ilk dəfə canlı (qohum) donordan qaraciyər transplantasiyası Azərbaycanda həyata keçirilib. O vaxtdan bəri təxminən 1500 qaraciyər və böyrək transplantasiyası həyata keçirilib. Təəssüf ki, donorların sayı orqan çatışmazlığından əziyyət çəkən insanların sayı ilə tərs mütənəsbidir. Transplantasiya proqramlarının inkişaf etdiyi ölkələrdə alternativ mənbə mövcuddur: meyit donordardan orqanlar.

Azərbaycanda orqan transplantasiyasına icazə verən qanun 1999-cu ildə qəbul edilmişdi, lakin bəzi bəndlərdə çatışmazlıqlar var idi. 2008-ci ildən bəri ölkəmizdə müntəzəm olaraq transplantasiya əməliyyatları və konfranslar keçirilir, mediada və sosial şəbəkələrdə hesabatlar yayımlanır. Ən əsası isə, klinikaların maddi-texniki bazasını inkişaf etdirən, tibb işçilərini xarici ölkələrə təlimə göndərən və icbari tibbi sığorta sistemi tərəfindən maliyyələşdirilən qaraciyər və böyrək transplantasiyalarını həyata keçirən dövlət dəstəyi mövcuddur. Bütün bu addımlar tibb sahəsinin inkişafına təkan vermişdir.

2020-ci ildə Prezident İlham Əliyev "İnsan orqan və toxumalarının bağışlanması və

transplantasiyası haqqında" yeni qanun imzaladı. Səhiyyə Nazirliyinin nəzdində Orqan donorluğu və transplantasiyası üzrə Koordinasiya Mərkəzi yaradıldı. Yeni qanun bizə həm canlı, həm də meyit donordardan orqan transplantasiyası əməliyyatları aparmaq hüququ verir.

-Hansı hallarda vəfat etmiş insanın orqanlarından nəql üçün istifadə etmək olar, hansı hallarda olmaz?

-Bir şəxs sağlığında, vəfat etdikdən sonra orqanlarının götürülməsinə rəsmi razılıq veribse və ya yaxın qohumları razılıq veribse, bu proses həyata keçirilə bilər. Lakin xəstəyə əvvəlcə beyin ölümü diaqnozu qoyulmalıdır ki, bu da bioloji ölümə bərabərdir. Yəni, koma deyil, faktiki ölümdür. Donorda orqan götürülməsi üçün əks göstəriş olan xəstəliklərin siyahısı da mövcuddur.

-Azərbaycanda meyit donordan hansı orqanlar nəql edilib və pasiyentlərin reabilitasiyasının nəticələri necədir?

-Bu ilin fevral ayında ilk dəfə olaraq Mərkəzi Gömrük Hospitalında bizim komanda xəstəyə meyit donordan qaraciyər transplantasiyası əməliyyatını icra etdi. Bu günə qədər artıq qaraciyər üzrə bu cür altı və böyrək üzrə yeddi transplantasiya əməliyyatı həyata keçirilib. Bir xəstəni itirmişik. Ümumilikdə, pasiyentlərimizin əməliyyatqabağı ağır vəziyyətini nəzərə alaraq, mübaliğəsiz deyə bilərik ki, əldə etdiyimiz nəticələr dünyanın aparıcı klinikalarının uğurları ilə eynidir.

- Canlı və meyit donordardan orqan köçürülməsi əməliyyatlarının fərqi nədən ibarətdir?

-Texniki cəhətdən meyit donordan orqan götürülməsi canlıdan orqan götürməkdən

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Mətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744
7. Bakmətbuat MMC 0502644010

1 nüsxə 1 aylığı 8 AZN

6 aylıq 48 AZN

1 illik 96 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

daha asandır. Emosional cəhətdən də eyni ilə, çünki ikinci halda biz sağlam insanı əməliyyat edirik.

-Meyit donordan ilk orqan nəqli əməliyyatı uğurla başa çatdıqda özünüzü necə hiss etdiniz?

-Bunu sözlə ifadə etmək mümkün deyil... Peşəkar arzum gerçəkləşdi: cəmiyyət, həmvətənlərim və dövlətim üçün yaxşı iş görmək, ehtiyacı olanlara xidmət etmək - mənim və bütün komandamız üçün böyük şərəfidir.

-Sizin təcrübənizdə elə bir hadisə varmı ki, sizə xüsusi təsir bağışlasın?

-Bütün xəstələrimiz fərqlidir, amma hamısının ortaq bir cəhəti var - onlar bizim üçün sanki doğmadır. Böyrək çatışmazlığı ilə bizə müraciət edən bir xəstəni xatırlayıram, o vaxt onun cəmi 32 yaşı var idi. Yaxın qohumları - valideynləri, qardaşı və həyat yoldaşı testdən keçsə də, uyğun donor tapılmadı. Bir neçə gün sonra bir gənc bizə yaxınlaşdı və özünü "əmin oğlu" kimi təqdim edərək donorluq etmək istədiyini bildirdi. Müayinə olundu və xahiş etdi ki, əmisi oğlu bu barədə bilməsin. Amma bir gün onlar mənim otağımda bir-biri ilə toqquşdular: bir-birlərinə tərəf qaçdılar, qucaqlaşdı, uşağ kimi ağladılar...

Aydın oldu ki, xəstənin əmisi oğlu Rusi-

məliyik. İnsanlar aldanmayacaqlarına və bağlılıqları orqanların danışıqlara məruz qalmayacağına əmin olmalıdırlar. Bütün dinlər orqan bağışlamasını dəstəkləyir, çünki bu, bütün bəşəriyyətə fayda verir.

-Azərbaycanda neçə nəfər sağ ikən artıq vəfat edəndən sonra orqanını bağışlamağa razılıq verib?

-Məndə olan məlumata görə, artıq 600 nəfər rəsmi razılıq verib.

Səhiyyə Nazirliyinin Orqan Donorluğu və Transplantasiyası üzrə Koordinasiya Mərkəzi çox işlər görür: müxtəlif təhsil müəssisələrində və idarələrdə maarifləndirici tədbirlər təşkil edir və transplantasiya mərkəzlərinin işini əlaqələndirir. İcbari tibbi sığorta böyrək və qaraciyər transplantasiyası üçün bütün xərcləri ödəyir, bu o deməkdir ki, sosial statusundan asılı olmayaraq bütün vətəndaşlar pulsuz əməliyyat oluna bilərlər.

Dilərə Zamanova
Mərkəzi Gömrük Hospitalının
PR mütəxəssisi

Baş redaktor:
Bəhrüz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.
Şəhadətnamə: № 022492
http://www.ses-news.az
http://www.sesqazeti.az
E-mail: ses@sia.az
“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur

Tiraj: 3000

yada yaşayır və onlar illərdir ki, küsülüdürlər. Heç düşünmədən, əmi oğlu donorluq etmək üçün Bakıya uçub gəlir. Təbii ki, əmioğlular barışırlar. Ona görə də, mən həmişə deyirəm ki, orqan transplantasiyası ailə üzvlərini bir-birinə daha da yaxınlaşdırır.

-Bir çoxlarında bu mövzu qorxu hissi doğurur. İnsanlara vəfat etdikdən sonra donorluq etməyə, hər hansı orqanını bağışlamağa mane olan nədir?

-İnsanlar həkimlərə etibar etməlidirlər və biz tibb işçiləri olaraq onlara bu etimadı ver-